

της συμβολοποίησης, αλλά τίθενται εκτός των ορίων της. Στο μεταξύ όμως, οι λειτουργίες της εθνοκάθαρσης είναι αναμφισβήτητα μέρος της συγχρονικότητάς μας. Ο αποκλεισμός τους από το πεδίο της λειτουργίας και των συμβολοποιημένων σχέσεων ίσως βοηθάει στον εξορκισμό τους, αλλά φοβάμαι ότι δεν βοηθάει στην απόδοσή τους στην ανθρωπολογία, πολύ δε περισσότερο στην αντιμετώπισή τους. Τέλος, η έννοια της συμβολοποιημένης σχέσης δεν αναφέρεται στις πολύπλοκες ιεραρχίες που δομούν τις σχέσεις των μετόχων της συγχρονικότητας, δηλαδή στις τεράστιες οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες που όλο και περισσότερο ξεκάθαρα αναδεικνύονται ως κυρίαρχα γνωρίσματα ή συμπτώματα της παγκοσμιοποίησης. Αν οι παραπάνω επιφυλάξεις έχουν κάποια βάση, τότε η πρόταση του Αυγέ ότι αντικείμενο της ανθρωπολογίας είναι ολόκληρος ο πλανήτης ισχύει μόνον εν μέρει.

Τελειώνοντας θα ήθελα να προσθέσω ότι ο Αυγέ δεν φαίνεται να παίρνει υπόψη την ειρωνεία του γεγονότος ότι η συναίσθηση της σφαιρικότητας του πλανήτη συμπίπτει χρονικά με τη συναίσθηση ότι αυτός καταστρέφεται με ραγδαίους ρυθμούς. Το ότι δεν ασχολείται με το δεύτερο δεδομένο, ή τουλάχιστον με τους φόβους γύρω απ' αυτό, δηλαδή με το ενδεχόμενο να βρεθούμε κυριολεκτικά άστεγοι σε ένα μη-τόπο, δείχνει ίσως και αυτό πόσο μερική είναι η αλήθεια της πρότασης ότι ο πλανήτης ο ίδιος μπορεί να είναι αντικείμενο της ανθρωπολογίας – και ίσως και οποιασδήποτε άλλης επιστημονικής δραστηριότητας που αποδίδει την ιδιότητα του υποκειμένου αποκλειστικά στους ανθρώπους.

Ευχαριστώ το Κέντρο Ερεύνες της Ελληνικής Κοινωνίας της Ακαδημίας Αθηνών και ιδιαίτερα την Εύα Καλπουρτζή και τη Λίλη Στυλιανούδη για τη φιλοξενία και τη βοήθειά τους.

Lira Bien Qui Lira le Dernier
Ρενέ Μαζόρ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΝΤΕΡΡΙΝΤΑ

Σχόλιο στο βιβλίο του Jacques Derrida
ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ,

μετάφρ.: Ε. Κοντονάσιου - Β. Νασούλη
επίμετρο: Ε. Τζαβάρα

εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 1999

Μάριος Μαρκίδης

ΕΠΙΓΡΑΦΩ τις σκέψεις που θα ακολουθήσουν παραφράζοντας το κείμενο που κλείνει τον συλλογικό τόμο *Lacan avec les Philosophes*, στις εκδόσεις Albin Michel του 1991. Το κείμενο εκείνο είναι ενταγμένο σε μια ηλεκτρισμένη συζήτηση που άνοιξε με το ερώτημά του ο Ρενέ Μαζόρ («Υπάρχει μια ντερριντιανή ψυχανάλυση;»), έχει τον τίτλο «Για την αγάπη του Λακάν» και περιλαμβάνεται τώρα μεταφρασμένο και υποβοηθημένο με σχόλια στο βιβλίο *Αντιστάσεις της Ψυχανάλυσης*, σελ. 71-119, από τον Ζακ Ντερριντέ. Οι εξηγήσεις –και περισσότερο οι υπαινιγμοί και τα διαφορούμενα– του ντερρινταϊκού γραπτού έχουν μια ποιητική γοητεία που καθιστά αυτόν τον συγγραφέα επάξιο επίγονο μιας αντίθεσης της γαλλικής αναλυτικής σκέψης, στην οποία το ερώτημα Et Derpuis Lacan δεν κρύβει έναν βαθμό αμηχανίας. Και μετά τον Λακάν τι; Ίσως βάζουμε πολύ νωρίς αυτό το ερώτημα, παγιδευμένοι στη βιασύνη αυτής της πρόθεσης «μετά», που αφήνει ολόένα και λιγότερο χρόνο στο «τώρα». Ο συναισθηματικός όμως τίτλος του ντερρινταϊκού κειμένου μάς φέρνει αυθόρμητα στον νου την «αγάπη της γλώσσας» του J. Millner, ενός γλωσσολόγου μετά τον Saussure και μετά τον Jakobson, που αντιστάθηκε λιγότερο σθεναρά απέναντι στην ψυχανάλυση απ' ό,τι ορισμένοι ελληνόφωνοι γλωσσολόγοι, όπως άσπαστε να της αναγνωρίζει τουλάχιστον το δικαίωμα να ανακατεύεται, καίτοι στερούμενη πτυχίου γλωσσολογίας, με το γλουγκούκιμα της γλώσσας. Που είναι άλλωστε το πεδίο της δουλειάς της, έστω κι αν δεν «συνειδητοποιεί» τις προόδους της σύγχρονης γλωσσολογίας. (Βλ. σχετικά στο πρόσφατο πολυσυλλεκτικό *Νόηση και Γλώσσα*, επιμ. Δ. Κατή και συνεργατών, την εισαγωγή των επιμελητών της ύλης. Είναι φανερό ότι οι επιμελητές, καίτοι πτυχιούχοι γλωσσολόγοι, δεν συνειδητοποιούν οι ίδιοι το βάρος του ρήματος «συνειδητοποιώ»).

Ένας δεύτερος συνειρμός τώρα, με αφορμή το ίδιο το *Lacan Avec les philosophes*: πρόκειται για το γνώριμο κείμενο των *Écrits (Kant avec Sade)*, όπου η καντιανή λογική, στον απριオリσμό της, αποκαλύπτεται ως η εκδοχή περί Νόμου του διαστροφικού υποκειμένου. Για να εισπράξει επιβεβαίωση για την υπέρτατη αξία του, ο Ορθός Λόγος (= ο Νόμος) πρέπει να βασανίσει τους κρατούμενους του – και πρέπει επί πλέον οι κρατούμενοι να απολαύσουν το μαρτύριό τους. Μια αιτία, η λιγότερο ίσως αμφίσημη, του «αντισταθείτε», το οποίο όπως μας δηλώνει στο παρόν βιβλίο του ο Ζ. Ντερριντέ αγαπούσε πάντοτε κι εξακολουθεί να αγαπά πολύ, έχει την αφετηρία της εδώ, στη θεμελίωση δηλαδή της ψυχανάλυσης στον δυτικό λογοκεντρισμό, έναν λογοκεντρισμό που «τα βρήκε» με τον φαλλοκεντρισμό. Η προ-

